

VEDNO ZNOVA ZELO ZANIMIVO

SEMINAR O OBLAČENJU NA PRELOMU IZ 19. V 20. STOLETJE

MARJETKA ŠKORJANC

Vedno znova, ko izvem za seminar o oblačilni dediščini, sem vesela in nekoliko zaskrbljena hkrati, kajti iz izkušenj vem, da bom na seminarju deležna prijetnega ozračja, da bom spoznala mnogo novega, obenem pa se zavedam, da se bodo odprla nova vprašanja, na katera je večinoma zelo težko odgovoriti. Ob spoznavanju starega iščemo nove poti poustvarjanja oblačilne dediščine in po koncu vedno znova odhajamo domov s prijetnimi vtisi ter hkrati z neodgovorjenimi vprašanji in negotovostmi.

Tudi letos, ko smo se v začetku marca zbrali v Kranju, ni bilo drugače. Na tokratnem seminarju smo se seznanjali z oblačilnimi razmerami na Slovenskem ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, ki so jih zaznamovale velike spremembe na vseh področjih življenja. Spremenjene družbene razmere so se seveda odražale tudi v oblačenju Slovencev, ki so hitreje kot kadar koli dotlej spreminjali svojo oblačilno podobo. Spremembe v oblačenju so bile opazne pri vseh družbenih slojih – tudi pri kmetih, ki so sočasno z višjimi družbenimi plastmi vse bolj sprejemali splošno srednjeevropsko oblačilno modo. Seveda ne neposredno in ne brez sprememb, kajti kmečko prebivalstvo je bilo močno zavezano podedovanim normam oblačenja, na katera je sicer oblačilna moda vplivala, a se njene smernice med kmečko prebivalstvo niso prenašale v nespremenjeni obliki. Deloma je vzrok tradicija, deloma družbene norme, ki jih je narekovalo kmečko okolje, in seveda krojači, šivilje in drugi obrtniki, ki so bili zahteve oblačilne mode bolj ali manj sposobni uresničevati. Zato se je ob koncu 19. stoletja na Slovenskem razvila na videz sorazmerno enotna oblačilna podoba, oblačenje ljudi pa je bilo v nadrobnostih izjemno različno. Ljudje so se oblačili skladno z okoljem, v katerem so živeli, za različne priložnosti, različno

so se oblačili v posameznih starostnih obdobjih, na oblačenje je seveda vplivalo premoženjsko stanje ipd. Ljudje so bili oblečeni različno, kar jasno dokazuje obilno fotografsko gradivo tega časa in drugi viri, ki pričajo o življenju in posredno ali neposredno tudi o oblačenju ljudi.

Ker se sama poklicno in ljubiteljsko hkrati ukvarjam predvsem z izdelovanjem folklornih kostumov, moram priznati, da mi je seznanjanje z oblačilno dediščino v veliko veselje. Seminarji so mi v veliko pomoč, tako zaradi spoznavanja novih stvari, predvsem pa zaradi medsebojnega druženja ob praktičnem delu, saj to prinaša precej novih znanj. Z nekaterimi smo prav po zaslugi tovrstnega izobraževanja postali že pravi prijatelji, kar je še posebej razveseljivo. Kot pravijo, več ljudi več ve, in to zelo drži! Menim, da si vsak od nas želi kar najbolj ugoditi zahtevam glede izdelovanja folklornih kostumov, sodelovanja in druženja pa so pri tem zelo koristna.

V petek, 5. marca, smo po prihodu v predavalnico najprej razstavili svoje izdelke, fotografije, pregledovali različne knjige ipd. Z Ljubo Vrtovec Pribac, ki je vodila celoten seminar, smo delili mnenja o prinesenih predmetih. Zanimivo je pogledati različne izdelke različnih izdelovalcev in se o tem pogovoriti, kajti povsem praktičen pogled na nove folklorne kostume razširja naša obzorja in nas opozarja na boljše in slabše možnosti, s katerimi se izdelovalci srečujemo. Pri tem razmišljamo o ustreznosti izdelave, ustreznosti izbora materialov, možnih napakah, izboljšavah ..., ugotavljamo, kje je za ugodno ceno mogoče kupiti ustrezno blago, dodatke ipd.

V večernem času smo si ogledali predmete oblačilne porabe iz bogate zbirke Gorenjskega pokrajinskega muzeja v Kranju. Mag. Tatjana Eržen nam je predstavila več deset oblačil častitljive starosti, seminaristi pa smo vse to občudovali in ugotavljali, kakšni mojstri so bili naši predniki.

Sobotno jutro in dopoldan nam je prineslo izredno zanimivo predavanje izr. prof. Karin Košak, in sicer o oblačilni modi konca 19. in začetka 20. stoletja. Predavanje je s pomočjo zanimivega slikovnega gradiva vključevalo spoznavanje tedanjih razmer v družbi, umetnosti in arhitekturi, ki so se spreminjale in so se odražale v oblačenju tedanjega prebivalstva. Predavate-

Udeleženci seminarja med predavanjem.
(Foto: Janez Eržen, Kranj, 5. 3. 2009.)

Mag. Tatjana Dolžan Eržen pri predstavljanju kočemajke.
(Foto: Janez Eržen, Kranj, 5. 3. 2009.)

Špenzer iz muzejske zbirke v rokah Ljube Vrtovec Pribac.
(Foto: Janez Eržen, Kranj, 5. 3. 2009.)

Udeleženci seminarja so si prerisovali kroje.
(Foto: Marjetka Škorjanc, Kranj, 7. 3. 2009.)

Spoznavanje načinov izdelovanja kočemajk.
(Foto: Janez Eržen, Kranj, 5. 3. 2009.)

Nadrobnost bluze. (Foto: Janez Eržen, Kranj, 5. 3. 2009.)

ljica ni govorila samo o oblačilih, pričeskah, obuvalih, pokrivalih, ampak tudi o materialih, barvah in podobnem.

Sobotni popoldanski del je bil usmerjen v praktično delo, saj je Ljuba Vrtovec Pribac predstavljala krojenje kočemajk, bluz, kril in predpasnikov iz obdobja, ki mu je bil posvečen celoten seminar. Za oddih nam je Tadeja Pance pripovedovala o izbiri materialov in ustreznosti barv, večer pa je sklenil dr. Bojan Kni-

fic, ki je predaval o odražanju oblačilnih razmer obravnavanega obdobja v folklornih skupinah.

V nedeljo smo se seznanili s knjižnimi novostmi, ki nam omogočajo kakovostno delo. Mnogo pred leti ali v zadnjem času izdanih knjig je zelo zanimivih, knjiga Alenke Pakiž, ki jo je JSKD v sodelovanju z Občino Ribnica izdal v letu 2009, pa je še posebej. Predstavila jo je avtorica, ki je skupaj z možem Filipom vrsto let zbirala gradivo na terenu ter ob tem prišla do več zanimivih spoznanj. Predstavitvi teh je sledil ogled fotografij in ohranjenih oblačilnih kosov ob tem pa smo poslušali zgodbe, ki so te predstavljene izdelke ali fotografije spremljale. Te nosijo čar preteklosti, ki je neprecenljive vrednosti, posvetilo, ki ga je avtorica zapisala v kupljeno knjigo »V izročilu naših prednikov najdemo moč za današnje življenje« pa je še posebej pomenljivo.

Skromno poročilo o seminarju bom končala s podobnimi besedami. Veseli me, da nas je na podobnih seminarjih vedno več. Tako vsaj vem, da se vedno več ljudi zanima za kakovostno obravnavo kostumskih podob folklornih skupin in nenazadnje, da skupaj ustvarjamo pot v prihodnost, ki bo zavestno prežeta s preteklostjo. S tem krepimo našo zavest, kdo smo in kje živimo.